

FOR LETTVINDT: Konsulentrapporten til NIVI Analyse som ble presentert på KS-konferansen forrige uke, gjør ikke en faglig analyse. Geir Vinsand (t.v.) og Magne Langset kommer raskt med ulike forslag til strukturelle tiltak, uten å ta høyde for den kompleksiteten og dynamikken som norske kommuner står foran. Konsulentene hopper elegant fra problemstillingene til svarene, uten å gå veien om en grundig og faglig analyse, skriver kronikøren. FOTO: HARALD SÆTERØY

Kunnskap – ikke struktur

KRONIKK

Knut Arne Hovdal
Førsteamanuensis Høgskolen i Nord-Trøndelag

Statoil klarer det. Hjerneforskerne ved NTNU klarer det. FabLab på Høylandet klarer det. Kverner Verdal klarer det. Høgskolen i Nord-Trøndelag klarer det. Haram kommune klarer det. Numerical Rocks klarer det. De klarer å skape, dele og anvende kunnskap lokalt, nasjonalt og internasjonalt, som gir en verdiskaping i bred forstand for innbyggerne. Kunnskapsmedarbeiderne i disse virksomhetene sitter til dels på ulike kontinenter. Utfordringene i nordtrønderske kommuner ligger ikke i strukturen, men i evnen til sammen å anvende nasjonal og global kunnskap på tvers av strukturer og fagdisipliner.

En ren strukturtilnærming til de utfordringene som en kommune har, er gammeldags og farlig. Farlige fordi den tar fokuset bort fra det som er de virkelige utfordringene. Det viktige i en kommune er fortsatt å kunne utvikle lokaldemokratiet og ha relevante tjenester. Tjenester som innbyggerne som individer har behov for og tjenester som innbyggerne som fellesskap har bruk for. Men på hvilken måte er egentlig disse tjenestene relevante?

En kommune er en kunnskapsinstitusjon. Det som kjennetegner en kommune er at den har en kompleks produksjon som krever spesialisert kompetanse, og som samtidig lever i omgivelser som stadig er i forandring. I tillegg skal kommunene som institusjoner gjennom sine demokratisystem håndtere at det finnes ulike interesser. Det betyr eksempelvis at det som defineres som god kvalitet i undervisningen på skolen kan være svært forskjellig om du sympatiserer med Høyre el-

ler SV. Dette er en faglig og politisk kompleksitet som ikke kan defineres bort.

Henry Mintzberg, en canadisk professor og forsker, har gjennom mer enn 40 år forsket på kunnskapsinstitusjoner. Han sier at det historiske kjennetegnet på en slik virksomhet er kompleks tjenesteproduksjon i stabile omgivelser.

Mintzberg sin nyere forskning viser at dette ikke stemmer lengre. Tjenesteproduksjonen er enda mer kompleks enn tidligere, samtidig som omgivelsene er i kontinuerlig forandring.

Et eksempel: En kommune må utvikle helsetjenester som skal legge til rette for et godt og meningsfylt liv for innbyggere i alle aldre, med ulik bakgrunn og kultur, og hvor mange er vant til stor individuell frihet og god økonomi. Hvilke tjenester er dette? Hvilken kompetanse trengs og ikke minst; hvordan skal vi sette sammen den «riktige» kompetansen, og hvor skal vi hente kapasiteten og økonomi fra?

Spørsmålene fra eksemplet er like relevante på de andre områder en kommune og et samfunn må håndtere, slik som barnehage, skole, barnevern osv. Dette er sentrale og utfordrende problemstillinger for oss som samfunn, og de er like viktige i store som små kommuner. Så lenge vi ønsker at det skal bo folk i alle deler av landet vårt, vil det være slik at mange kommunale tjenester må finnes der innbyggerne er. Barnehage, skole og helsetjenester må være i nærheten av der folk bor. Det betyr at noen tjenester må

være lokale mens andre kan sentraliseres. Fellesnevneren er likevel at alle tjenester krever kunnskap og kompetanse som er nasjonal og global, og at alle tjenester krever lokal kunnskap og en eller annen form for lokal tilknytning. Samtidig.

Konsulentrapporten til NIVI Analyse som ble presentert på KS-konferansen forrige uke, gjør ikke en faglig analyse. Flere relevante problemstillinger løftes fram. Problemet er at konsulentene raskt kommer med ulike forslag til strukturelle tiltak, uten å ta høyde for den kompleksiteten og dynamikken som norske kommuner står foran. De hopper elegant fra problemstillingene til svarene, uten å gå veien om en grundig og faglig analyse.

Hva gjør virksomheter og samfunnsinstitusjoner som lykkes? De skaper nettverk, samarbeider og inngår partnerskap med andre relevante miljøer. De anvender teknologi som gjør det mindre interessant om man sitter på ulike geografiske steder. Robuste kommuner handler om hvilke faglige nettverk kommunen deltar i, og evnen til å bruke ressurser på nye måter.

Et av de mest robuste miljøene ved NTNU, er Senter for hukommelsesbiologi. Forskerne Moser og Moser var i flere år de eneste forskerne som var fysisk lokalisert ved NTNU. Resten av nettverket var rundt omkring i verden. Likevel karakteriserte rektor Digernes dette som et faglig robust senter allerede våren 2008.

Høgskolen i Nord-Trøndelag tok vinteren 2010/2011 i bruk samhandlings-

plattformen Lync. Dette har ført til at vi har oppnådd besparelser i millionklassen på årlige reise- og telefonutgifter. Det viktigste er likevel at dette verktøyet gir oss muligheter for å være faglig robuste, og på den måten kunne tilby samfunnet relevante utdanninger for fremtiden. Fagansatte ved Høgskolen i Nord-Trøndelag samarbeider lokalt, men også innenfor sine globale nettverk daglig. Samarbeidet kan foregå på langsiktige prosjekter eller mer spontant.

I analysen av politiet som ble gjort av 22. juli-kommisjonen, kommer det tydelig fram at det ikke er planer og struktur som mangler for å løse samfunnsoppdraget, men lederskap, kultur og holdninger. Dette er like viktig for å skape relevante kommuner også. I tillegg vil jeg trekke fram kunnskap, kunnskapsdeling, kompetanse og det å skape kunnskap sammen. Som samfunn er vi ikke godt trent i å skape og bruke kunnskap og oversette kunnskap til den lokale sammenhengen. Vi er heller ikke godt trent i å dele kunnskap og «hjelpas åt».

Nord-Trøndelag er en del av en global verden. La oss benytte oss av den kunnskapen som finnes, og samtidig skape og bruke det lokale handlingsrommet. Struktur er lett å prate om, fordi den oppleves som konkret. Strukturtilnærmingen skyggelegger handlingsrommet og tar bort energi og tid for å faktisk trene på det som er viktig for at kommunene skal kunne skape en god framtid for våre barn og barnebarn. Framtiden krever politisk lederskap og politikere som evner og våger å tenke nytt – svært nytt.

“
Gammeldags og farlig tilnærming.”